

Oponentský posudek k disertační práci

Název práce: Souvislost psychedelické zkušenosti a vybraných psychologických fenoménů

Autorka: Mgr. Rita Kočárová

Školitel: prof. MUDr. Jiří Horáček, Ph.D., FCMA

Oponent: Prof. Mgr. Roman Gabrhelík, Ph.D.

Disertační práce se zabývá použitím klasických psychedelik (psilocybin, LSD, DMT, 5-MeO-DMT a mezkalin) v kontextu klinické psychologie a psychologie zdraví. Integruje poznatky z antropologie, psychiatrie a neurověd, a poskytuje přehled výzkumu od historie po současnost, včetně jejich pozitivních účinků, rizik a negativních dopadů. Empirická část zahrnuje dvě studie provedené v České republice, které zkoumají účinky psychedelik v klinickém i neregulovaném prostředí. Výsledky ukazují, že psychedelika mohou být bezpečně použita s převážně pozitivními účinky, přičemž práce zdůrazňuje význam psychoterapie a standardů dobré praxe.

FORMÁLNÍ STRÁNKA

Jazyk práce je odborný a formální, což odpovídá charakteru vědeckého textu. Autorka používá terminologii přesně a srozumitelně, čímž demonstruje dobrý vhled do tématu. Text je bez zjevných gramatických chyb. Členění práce je logické a přehledné, technické zpracování a ilustrativnost tabulek a obrazových znázornění dobrá.

Disertační práce má celkový rozsah 134 stran textu, z čehož připadá 73 stran na část teoretickou.

Seznam použité literatury obsahuje 687 (!) titulů. Seznam literatury je rozsáhlý a pokrývá mnoho aspektů psychedelického výzkumu, včetně historického vývoje, současných klinických studií, neurovědního výzkumu a etických otázek.

Zdroje jsou z většiny cizojazyčné.

Obsahuje zdroje z různých disciplín, což obohacuje multidisciplinární charakter práce. V práci jsou uvedeny nejen vědecké články, ale také odborné knihy a internetové zdroje, což poskytuje široký základ pro diskusi a analýzu.

Z hlediska formálního jednoznačně splňuje klíčová kritéria kladená na disertační práce.

TEORETICKÁ ČÁST

Téma disertační práce je aktuální a v českém prostředí velmi potřebné. Autorka si zvolila téma, o kterém máme s ohledem na terapeutický potenciál i rizika stále málo vědecky podložených znalostí.

Autorka velmi zdařile cituje klíčové prameny, členění kapitol je přehledné a logické (viz následující odstavec), text je čtivý a informačně vyvážený.

K jinak velmi zdařilé teoretické části nabízím jedno zamyšlení spíše nežli výtku.

Autorka práce do svého výzkumu zahrnuje historicko-antropologickou perspektivu, což umožňuje pochopit kulturní a historický kontext užívání psychedelik. Tato část poskytuje cenné informace o tradičním využívání těchto látek a jejich vnímání ve společnosti, což může být užitečné pro porozumění současným přístupům k jejich používání. Autorka se i v diskuzi věnuje historicko-antropologické perspektivě v kontextu současného užívání psychedelik. V práci rozebírá, jak tradiční a historické způsoby užívání těchto látek, včetně jejich kulturního a rituálního kontextu, ovlivňují současné chápání a aplikace psychedelik v psychoterapii a veřejném zdraví. I přesto se zamyslím, do jaké míry tento historizující pohled (zejm. kapitola 2.1. *Historický přehled ve světě – od starověku po 20. století*, kapitola 2.2 *Historický přehled – 20. století* a 2.3 *Výzkum v Československu – 60. léta*) koresponduje se zaměřením a výsledky studií v empirické části práce, které se soustředí na současné užívání psychedelik a jejich psychologické dopady?

Oproti tomu mi např. část práce 3.2 *Prevalence užívání psychedelik v České republice* přijde spíše úsporná.

Současně kapitola 2.4 *Historické přístupy práce s psychedeliky* by mohla být integrována do kapitol 4. až 7. jako revize dosavadního stavu poznání?

Celkově lze autorku ocenit za velmi zdařilou teoretickou část práce.

EMPIRICKÁ ČÁST

V úvodu této části hodnocení musí zaznít, že celkově, silné stránky převažují nad limity práce.

Silné stránky

Empirické studie provedené v České republice jsou zvláště cenné. Poskytují lokalizovaná data o účincích psychedelik v klinickém a naturalistickém prostředí, což je v tomto výzkumném poli relativně vzácné.

Metodologická přesnost: Použití dvojitě zaslepené, randomizované kontrolované studie v empirické části posiluje spolehlivost výsledků. Návrh studie, včetně použití standardizovaných dotazníků, zajišťuje robustní sběr a analýzu dat.

Praktické implikace: Práce se zabývá praktickými implikacemi integrace psychedelik do péče o duševní zdraví, zdůrazňuje potenciální přínosy a potřebná opatření. To je zvláště relevantní vzhledem k rostoucímu zájmu veřejnosti a probíhajícímu výzkumu v této oblasti.

Slabé stránky a limity

V první studii (jejímž cílem bylo prozkoumat souvislosti užití psychedelik s aspekty psychického zdraví a kontext užití na vzorku osob se zkušeností s užíváním klasických psychedelik v České republice) autorka prezentuje výsledky za využití elementární popisné statistiky. Autorka mohla využít pokročilejší analytické postupy, jako je např. regresní analýza pro identifikaci prediktorů, faktorová analýza pro odhalení latentních struktur dat, a analýza rozptylu (ANOVA) pro zkoumání rozdílů mezi skupinami. Dále by mohla použít klasifikační metody (např. k-means clustering) k identifikaci profilů uživatelů. Tyto metody by umožnily detailnější analýzu a hlubší porozumění vztahům mezi proměnnými.

Druhá studie studie:

- má omezení ve velikosti vzorku, zejména v klinické studii s 19 účastníky. Tento malý vzorek nemusí být plně reprezentativní pro širší populaci, což může omezit zobecnitelnost výsledků.
- Ve studii, která zahrnuje vzorek 19 osob, jsem nedohledal výpočet analýzy statistické síly (power analysis). Tato analýza pomáhá určit, zda je velikost vzorku dostatečná k tomu, aby odhalila statisticky významné efekty, pokud existují. U malých vzorků, jako je tento, je obzvláště důležité zajistit, že studie má dostatečnou sílu k detekci efektů, jinak hrozí riziko, že výsledky nebudou statisticky významné z důvodu nedostatečné velikosti vzorku. Výpočet analýzy statistické síly by také mohl pomoci při interpretaci výsledků a poskytnout vodítka pro plánování budoucích studií s většími vzorky.

- V budoucích studiích doporučuji zvážit jinou formulaci hypotéz (H1: Zkušenost s psilocybinem má žádný nebo pozitivní vliv na psychické zdraví; H2: Zkušenost s psilocybinem má žádný nebo pozitivní vliv na životní spokojenost.)

Zdůraznění nefarmakologických faktorů, jako je prostředí a psychologická příprava, je vhodné. Práce by mohla dále rozvést, jak tyto faktory interagují s různými typy psychedelik a dávkovacími režimy.

Výzkum se převážně zaměřuje na krátkodobé účinky psychedelik. Další diskuse o dlouhodobých výsledcích na duševní zdraví a potenciálních rizicích, jako je závislost nebo psychická nepohoda, by poskytla komplexnější pohled.

Součástí práce nejsou přílohy a data nejsou k dispozici (např. na OSF).

Zdá se, že zejména druhá studie není registrována.

CELKOVÉ HODNOCENÍ

Disertační práce splňuje vysoké akademické standardy jak z hlediska použité literatury, tak z hlediska formálních kritérií. Obsahuje kvalitní a aktuální zdroje, je strukturovaná přehledně a formátována konzistentně. Práce přináší významný přínos k současnému výzkumu psychedelik a jejich aplikace (nejen) v klinické psychologii.

Disertační práce významně přispívá k porozumění psychedelik v kontextu duševního zdraví. Nabízí cenné poznatky o jejich potenciálním terapeutickém využití a zdůrazňuje význam bezpečnostních a etických úvah. Navzdory některým limitům práce, zejména co se týče např. nevytěženého potenciálu dat první studie či velikosti souboru, práce je důležitým příspěvkem ke komplexnímu pohledu na jeden z významných fenoménů současné doby.

Předloženou disertační práci předběžně klasifikuji jako PROSPĚLA.

MOŽNÉ DOPLŇUJÍCÍ OTÁZKY K OBHAJOBĚ:

1. Plánujete zveřejnit data z obou studií na platformě např. OSF (Open Science Framework) pro účely replikace a dalšího výzkumu? Pokud ano, jaké kroky podniknete

k zajištění jejich dostupnosti a transparentnosti? Pokud ne, z jakého důvodu (např. další analýzy plánované týmem atd.)?

2. Byla druhá studie, provedená s 19 účastníky, registrována před zahájením výzkumu? Pokud ne, můžete prosím vysvětlit důvody a jakým způsobem by mohla registrace studie přispět k lepší metodologické transparentnosti a důvěryhodnosti výsledků?

V Praze 30. 7. 2024

Prof. Mgr. Roman Gabrhelík, Ph.D.

